

De Jager

tages over de activiteiten van scholen ter zake.

Onze fractie is van mening dat zo goed mogelijk is nagegaan of wij de Grondwet geen geweld aan doen, of er voldoende waarborgen zijn voor de scholen en of er niet meer bemoeienis en administratieve lasten voor de scholen voortvloeien uit deze wet. Dit valt voor onze fracties op dit moment dus positief uit. Of de wet ook uitvoerbaar is, hangt voor een groot deel af van de wijze waarop de inspectie zich organiseert en de vraag hoe zij deze uitdaging oppakt. Het amendement van de Tweede Kamer waarin op voorhand wordt gesteld dat dit niet zal lukken met deze formatie, vinden wij wat voorbarig. Hoe groter de omvang van de inspectie, hoe groter de kans op bureaucratie en detailonderzoeken. Het ware beter geweest de weg te kiezen van steekproefsgewijze controle en onderzoeken voordat men op voorhand formatieplaatsen beschikbaar stelt. Het onderwijs heeft zelf nog wensen genoeg.

Het zal duidelijk zijn dat wij ondanks onze kritische vragen een positief oordeel hebben over deze wet. Niettemin zijn wij benieuwd naar de antwoorden van de minister en de staatssecretaris op onze vragen.

□

De heer **Groen** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik spreek mede namens de SGP-fractie.

"Wanneer eenig openbaar schoolonderwijzer overtuigd wordt zich aan een onbehoorlijk gedrag schuldig gemaakt en zijn pligt als schoolonderwijzer geheel of ten deele verwaarloosd te hebben, zal de schoolopziener of de plaatselijke schoolcommissie trachten door ernstige vermaningen hem tot zijn pligt te brengen." Zo luidde ruim 160 jaar geleden artikel 8, 1e volzin, van het Huishoudelijk reglement voor de lagere scholen in Overijssel. Het toezicht op het onderwijs is sindsdien wel wat aangepast en bij de tijd gebracht en thans staan wij voor het eindoordeel over het wetsvoorstel op het onderwijs-toezicht.

In de discussies voorafgaande aan dit wetsvoorstel en in die over het wetsvoorstel zelve moest een zekere spanning worden opgelost. Spanning namelijk tussen de wens om ter bevordering van de ontwikkeling van

het onderwijs te komen tot een brede invulling van het onderwijs-toezicht en de grondwettelijke vastgelegde vrijheid van richting en inrichting van het bijzonder onderwijs.

De nota "Naar een stimulerend toezicht" ziet twee redenen om te komen tot een breed onderwijs-toezicht. In de eerste plaats het belang om het onderwijs zich verder te laten ontwikkelen. Het is dan nodig om de feitelijke onderwijs-situatie te kennen en onder ogen te zien, aldus deze nota. Een tweede reden is dat de samenleving vertrouwen moet kunnen stellen in het onderwijssysteem.

Voor de legitimiteit en geloofwaardigheid van dat systeem, voor een maatschappelijk draagvlak en voor het vertrouwen van politiek, burgers, ouders en leerlingen in het stelsel van besturing, beoordeling en kwaliteitsbewaking is een onafhankelijke inspectie nodig die inzicht in kwaliteit oplevert. Ik verwijs naar pagina 9 van bedoelde nota.

Nu mag het zo zijn dat deze maatschappelijk gevoelde behoefte aan inzicht in kwaliteit en dus in de vraag of het onderwijssysteem voldoende vertrouwen wekt, aan overheidszijde de legitimatie vormt om tot een wijziging van de beschrijving van het onderwijs-toezicht te komen waarbij wordt verwezen naar artikel 23, leden 1 en 8, van de Grondwet, toch mag het niet verwonderen dat met name van de zijde van het bijzonder onderwijs scherp is gekeken naar de grenzen van dat bredere toezicht, luttelend op de leden 5 en 6 van artikel 23 van de Grondwet.

Onze fracties hebben zich ook de vraag gesteld of en in hoeverre het bredere toezicht zoals dit tot uitdrukking komt in hoofdstuk 3 van het wetsvoorstel: "De uitoefening van het toezicht", zich verdraagt met de vrijheid van inrichting. Het is vooral de vraag of het onderzoek van de Inspectie naar de aspecten van kwaliteit, artikel 10, lid 2, daarmee niet in strijd is. Niet voor niets heeft de Raad van State geadviseerd om onderscheid te maken tussen deugdelijkheidseisen en kwaliteitskenmerken, waarbij alleen sanctie van rijkswege mogelijk zou zijn ten aanzien van de naleving van wettelijke voorschriften. Om deze reden is het onderscheid tussen nalevingstoezicht en stimulerings-toezicht geïntroduceerd.

Van diverse zijden is betoogd dat de in de leden 5 en 6 van artikel 23 van de Grondwet neergelegde vrijheid van richting en inrichting van het bijzonder onderwijs niet toestaat dat het rijkstoezicht verder gaat dan de eisen van deugdelijkheid, het nalevingstoezicht dus. In deze debatten is door de verantwoorde-lijke bewindslieden echter telkenmale benadrukt dat het zogenaamde "stimulerings-toezicht" niet alleen als nuttig maar ook als nodig werd beoordeeld om redenen die ik hiervoor al duidde. Hoewel de bewindslieden ook bij voortduring aangaven dat bij deze discussies over de grenzen van het toezicht, de vrijheid van richting en inrichting gewaarborgd blijft, zijn onze fracties niet geheel zonder zorgen. Wij gaven dat al aan bij de behandeling in de vaste commissie voor onderwijs. Onze fracties constateren dat de discussie over de grenzen van het toezicht versus artikel 23, leden 5 en 6, Grondwet als het ware is opgegaan in het systeem van zelfevaluatie door de onderwijsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 11 van het wetsvoorstel. De door onze fracties eerder gememoreerde zorgen over ongewenste grensoverschrijdingen door de Inspectie kunnen alleen worden weggenomen indien uit de praktijk van zelf-evaluatie van de onderwijskwaliteit door de scholen en het toezicht daarop door de Inspectie blijkt dat het in het wetsvoorstel ontwikkelde systeem werkt. Ik bedoel daarmee dat de onderwijsinstellingen een deugdelijk systeem van kwaliteitsmeting en kwaliteitscontrole ontwikkelen en praktiseren en zij daarover een vruchtbare dialoog met de toezichthouder, de onderwijsinspectie, voeren.

Uit recent onderzoek naar motieven voor schoolkeuzen in het bijzonder onderwijs is gebleken dat bij de keuze voor het middelbaar onderwijs, het heersende pedagogisch klimaat het wint van de identiteit van een school voor voortgezet onderwijs. Het is voor het bijzonder onderwijs dan ook eens te meer van belang, volwassenen om te gaan met kwaliteitssystemen ten behoeve van het onderwijs. De zelfevaluatie past ook goed in het streven naar autonomievergroting en deregulering ten behoeve van het onderwijsveld. Voor de toezichthouder is het voordeel dat de toets op de kwaliteitsaspecten marginaal kan

Groen

zijn. De toezicht- en toetsingspraktijk in de komende jaren zal ons leren of het onderwijsveld en het onderwijs-toezicht hun rollen op die wijze invullen. Is de minister van oordeel dat een evaluatie van het in het wetsvoorstel voorziene systeem gewenst is in het licht van de door ons bedoelde kwetsbaarheid voor grensoverschrijdingen? Is de minister bereid, een dergelijke evaluatie te bevorderen?

Ik leg graag de vinger bij een andere interessante kwestie die in het voorlopig verslag en in de memorie van antwoord de aandacht van onze fracties trekt, namelijk de vraag op welke wijze een eventueel onderzoek van de onderwijsinspectie naar de inhoud van godsdienstonderwijs zich verhoudt tot de vrijheid van onderwijs. Wij zijn met de bewindsman van mening dat er van onderzoek naar de inhoud van godsdienstonderwijs alleen maar sprake kan zijn bij aanwijzingen dat in het godsdienstonderwijs grenzen worden overschreden. Met name wordt daarbij bedoeld op discriminatoire godsdienstige uitlatingen. Uit recente rechtspraak is af te leiden dat kwetsen, zoals bedoeld in artikel 137c Wetboek van Strafrecht, niet te snel mag worden aangenomen als uitlatingen een godsdienstige overtuiging direct uitdrukken. De rol van de onderwijsinspectie kan naar onze mening nimmer zo ver gaan dat de inhoud van het godsdienstonderwijs bepaald kan worden. Graag vernemen onze fracties of de minister deze opvatting deelt.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is ook aandacht besteed aan de gevolgen van het Inspectierapport ten aanzien van het kwaliteitsonderzoek voor de onderwijsinstelling. Met name de vraag of er nog meer rechtsbeschermende maatregelen in de wet moeten worden opgenomen, heeft ter discussie gestaan. Onze fracties betreuren het dat die debatten niet hebben geleid tot verdere maatregelen dan het thans in het wetsvoorstel voorziene overleg tussen schoolbestuur en onderwijsinspectie, voorafgaande aan de vaststelling van het inspectierapport. Wij zijn benieuwd naar de praktijk die zich op dit terrein gaat vormen en zouden ook hier een evaluatie op prijs stellen.

Tot slot vinden onze fracties het een verbetering dat de voorwerpen

van inspectieonderzoek naar kwaliteitsaspecten in de wettekst zelve en niet in een bijlage zijn opgenomen, omdat wij van oordeel zijn dat de vrijheid van onderwijs verlangt dat uitsluitend de wetgever zich uitsprekt over zaken die de richting en inrichting van het onderwijs aangaan.

Met belangstelling wacht ik het antwoord van de minister af.

De **voorzitter**: Als eerste mag ik u van harte gelukwensen met deze maidenspeech, de Wet op het onderwijstoezicht betreffende. Deze nieuwe ervaring bevestigt een heel mooie loopbaan die wordt gekenmerkt door leergierigheid, brede belangstelling en doorzettingsvermogen. Via de klassieke opleiding voor de gemeenteadministratie – de acties I en II – en een studie in Leiden bent u via verschillende functies in de gemeentelijke ambtelijke diensten uiteindelijk opgeklommen tot burgemeester, aanvankelijk van Oldehove, maar inmiddels al sinds 1985 van de mooie gemeente Bunschoten. Ik zeg dit uit ervaring, want wij hebben elkaar daar al eens ontmoet. Daarnaast hebt u verschillende maatschappelijke functies bekleed die kenmerkend zijn voor uw brede belangstelling. Veelal waren het functies in commissies van de VNG, maar ook functies in de waterschappen, ouderverenigingen en de thuiszorg mogen niet onvermeld blijven. Daarnaast is het natuurlijk vermeldenswaard dat u lid was van de staatscommissie Dualisme en de lokale democratie, de staatscommissie Elzinga.

Mij is geworden dat u een echte familieman bent, dat u graag thuis bent en dat u ernaar uitzag weer eens wat te gaan klussen nu u binnenkort gaat verhuizen. Ik hoop dat de nieuwe taak die u op uw schouders hebt gekregen, u daarin niet zal teleurstellen. Ik weet dat een van uw nevenfuncties, te weten het vice-voorzitterschap van de landinrichtingscommissie Eemland, binnenkort aanzienlijk lichter zal worden. Als oud verantwoordelijk minister voor dergelijke bezigheden is mij intussen geworden dat het plan van toedeling dezer dagen wordt gerealiseerd. Nogmaals, van harte gefeliciteerd!

Ik deel nog mede dat de beantwoording door de bewindslieden na de dinerpauze zal plaatsvinden.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Jurgens

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Regels inzake de bevordering van integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur met betrekking tot beschikkingen of overheidsopdrachten (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) (26883).**

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Pastoor** (CDA): Mijnheer de voorzitter. In de schriftelijke gedachteswisseling tussen Kamer en kabinet heeft de CDA-fractie al laten weten dat zij ten volle het uitgangspunt steunt dat de regering bij het verlenen van subsidies en vergunningen alsook bij het verrichten van privaatrechtelijke handelingen en het doen van aanbestedingen moet kunnen beschikken over adequate instrumenten om facilitering van criminele activiteiten tegen te gaan. De Wet BIBOB verschaft daartoe het instrumentarium. Bij eerste kennisneming van die instrumenten rijst de vraag of de verworvenheden van de praktijk, die bijvoorbeeld in Amsterdam worden toegepast, een meerwaarde vinden in de gang van zaken die de Wet BIBOB aangeeft. Met andere woorden: is het in dit wetsontwerp vastgelegde en vrij ingewikkelde systeem voor onderzoek naar betrouwbaarheid of onbetrouwbaarheid respectievelijk criminaliteitsvormen nodig naast de informatiemogelijkheden die de overheden nu al ten dienste staan? Onze fractie stelde daarover een aantal kritische vragen, die ik hier en nu niet zal herhalen. In de memorie van antwoord wordt uitvoerig bij onze kanttekeningen stilgestaan. Wij kunnen nu niets anders zeggen dan dat op dit punt onze aarzeling is weggenomen.

Minder tevreden zijn en blijven wij over het feit dat de Wet BIBOB